

О. В. Саяніна,
магістрант, Миколаївський національний аграрний університет
С. В. Поворозник,
магістрант, Миколаївський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВИНОГРАДАРСЬКО- ВИНОРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено стан виноградарсько-виноробного підкомплексу Миколаївської області. Проаналізовані основні проблеми підкомплексу. Розглянуто інвестиційну привабливість виноградарсько-виноробного підкомплексу Миколаївської області та визначено основні напрями залучення інвестицій.

Investigate the state of viticulture and winemaking subcomplex in Mykolaiv region. Analyzed the main problems subcomplex. We consider the investment attractiveness of viticulture and winemaking subcomplex in Mykolaiv region and the main directions of investment.

Ключові слова: інвестування, інвестиційна привабливість, потенціал, стандартизація, якість.
Key words: investing, investment attractiveness, potential, standardization, quality.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зміни, що відбуваються у виноградарстві в останні роки, негативно впливають на показники його місця в економіці сільського господарства, про що свідчить зниження конкурентоспроможності виноградарсько-виноробного підкомплексу в порівнянні з іншими галузями аграрного сектору та виробниками виноробної продукції сусідніх країн. Також значно підвищилась чутливість та незахищеність виробників до появи нових конкурентів у галузі.

Якщо раніше фінансування виноградарсько-виноробного підкомплексу з боку держави підтримувало і стимулювало розвиток підприємств, то сьогодні обсяги цих фінансових надходжень значно скоротились і постала потреба залучення коштів від іноземних організацій та інвесторів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам фінансування та інвестування виноградарсько-виноробного підкомплексу приділена увага у працях П.І. Гайдуцького, О.М. Гаркуші, О.Ю. Єрмакова, М.Ю. Коденської, І.І. Лукінова, Т.А. Машкіної, А.Ю. Мельника, Д.Ф. Чухна, О.О. Школьного

та ін. Разом з тим, в економічній літературі ще недостатньо досліджені питання інвестиційної привабливості підприємств виноградарсько-виноробного підкомплексу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз інвестиційної привабливості підприємств виноградарсько-виноробного підкомплексу та внесення пропозицій щодо залучення іноземного капіталу. Сьогодні виникла проблема у необхідності залучення коштів, котрі забезпечуватимуть ефективну діяльність виноградарсько-виноробних підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕНЬ

Виноградарство та виноробство в Україні завжди були важливою галуззю агропромислового комплексу. Займаючи незначну питому вагу в площі сільськогосподарських угідь (від 0,9% в Миколаївській і Херсонській областях, до 4,4% — в АР Крим), ця галузь суттєво впливає на рівень соціально-економічного розвитку регіонів. Миколаївщина

Таблиця 1. Рейтинг областей Півдня України за рівнем інвестиційної привабливості вирощування та реалізації винограду у 2010 р.

Показники	Області								
	Миколаївська			Одеська			Херсонська		
	(Xi-Xсер)	(Xi-Xсер) ²	Xi/Sбалів	(Xi-Xсер)	(Xi-Xсер) ²	Xi/Sбалів	(Xi-Xсер)	(Xi-Xсер) ²	Xi/Sбалів
Площа сільськогосп. угідь, засаджених виноградниками, тис. га	-11,4	129,98	6,58	22,14	490,18	12,78	-10,74	115,35	6,2
Урожайність, ц з 1 га	-3,43	11,76	1,9	-13,53	183,06	78	16,97	287,98	9,8
Валовий збір, тис. тон	-52,29	2734,24	30,19	100,61	1012,37	58,09	-48,32	2334,82	27,9
Ціна реалізації, тис. грн. за 1 тону	-0,05	0,0025	0,029	-0,06	0,0036	0,035	0,11	0,0121	0,064
Обсяги реалізації, тис. тон	-5,97	35,64	3,45	17,73	314,35	10,24	-11,77	138,53	6,8
Сума балів	42,149			88,945			50,764		
Зона інвестиційної привабливості	Низька			Висока			Середня		

має ряд переваг для здійснення ефективної діяльності підприємств підкомплексу: наявність висококваліфікованих трудових ресурсів; сприятливі для виробництва винограду погодні умови, великі прощі земельних ресурсів, які відведені під виноград [1].

У розвитку виноградарства Миколаївської області, як і на загальнодержавному рівні, спостерігаються негативні тенденції: скорочуються площі насаджень, зменшуються урожайність і валові збори продукції. Основні причини скорочення площ — старіння насаджень, їх висока зрідженість і відсутність у господарств коштів для їх оновлення. Що стосується урожайності, то поряд з несприятливими погодними умовами, негативно впливають, викликані нестачею у господарств коштів, порушення технологій, недостатнє застосування добрив, засобів захисту рослин від хвороб та шкідників тощо.

Незважаючи на ряд переваг підкомплексу, існує велика кількість досить суттєвих помилок в аграрній політиці держави, а саме: недосконалий ціновий і податковий механізми; недостатнє фінансування; відсутність чітких нормативно-правових актів тощо. Державне регулювання цього сектора економіки здійснюється за допомогою встановлення держзамовлення на виробництво винограду, регламентування закупівельних цін та введенням акцизного збору [2]. Разом з тим, нееквівалентність обміну між виноградарсько-виноробними підприємствами і промисловістю, високі відсоткові ставки банків і важкість податкового тягаря, нестабільність фінансового стану, високий ризик і відсутність гарантій при здійсненні інвестування у підкомплекс не сприяють залученню коштів у даний вид господарської діяльності.

Підприємства виноградарсько-виноробного підкомплексу Миколаївської області потребують значних фінансових вкладень, спрямованих на модернізацію технічного оснащення, запровадження нових технологій у виробничі процеси, оновлення виноградників, удосконалення сортового складу, залученню кваліфікованих кадрів у галузь та ін.

Підвищення цін на машини, обладнання, матеріали та енергоресурси, а також інфляція і високі відсотки за кредити при одночасному зниженні при-

бутку та купівельної спроможності господарств призвели всю галузь до занепаду. Кредитування було припинено, а "плаваючі" банківські відсотки продовжили зростати, що не дозволяло своєчасно погашати кредити. Внаслідок цього зросла кредиторська заборгованість підприємств, поглинаючи всі отримані кошти, які надходили від реалізації.

Однією з найважливіших проблем розвитку виноградарства є удосконалення форм власності та організації виробництва. Світовий досвід показує: у виноградарстві інших країн існує багато варіантів приватної і спільної власності, а також різні форми їх поєднання. Скажімо, у Франції, Швейцарії, Італії широко розповсюджені дрібні (3—5 га) особисті виноградарські господарства, невеликі винзаводи та підвали для зберігання вин. У Франції існують і великі володіння (250—300 га) з власною переробкою. У США та Іспанії виноградарі нерідко передають сировину для переробки на найближчі винзаводи [1].

Державою в особі її органів передбачено конкретні заходи, які б вивели галузь з кризового стану, а саме:

- закладання виноградників проводити з повним дотриманням технології, передбаченої в проекті;
- запровадження нових технологічних рішень, які передбачають зменшення енергозатрат і зниження собівартості продукції;
- чітке впровадження інтегрованого захисту виноградних насаджень від шкідників і хвороб із застосуванням сучасних високоефективних пестицидів;
- покращення сортового складу виноградників шляхом реконструкції та заміни малоцінних сортів на нові високопродуктивні і високоякісні сорти з підвищеною стійкістю до хвороб і морозів [2].

СОТ диктує достатньо жорсткі умови для забезпечення конкурентних переваг вітчизняного виробника. Якість вироблюваної продукції має відповідати світовим стандартам (ISO 9001), проте цього рівня ще не досягнуто. За час, який Україна є членом СОТ, вітчизняні ринки заповнили кращі вина з Європи. Вітчизняні вина не мають конкурентних переваг у ціні, якості, асортименті, які дозволили б успішно розвиватися на глобальному ринку.

Виноград в області вирощують дев'ять сільськогосподарських підприємств. Станом на 01.01.12 р. налічується 5,3 тис га виноградників у плодоносному віці. У загальних насадженнях переважають технічні сорти, що свідчить про направленість області на забезпечення споживачів винопродукцією. У 2011 р. зібрано 45,8 тис тонн винограду, середня урожайність склала 84,7 центнерів з кожного гектара. Основні масиви виноградників знаходяться в господарствах, що входять до спеціалізованого об'єднання — корпорації "Миколаївсадвинпром". Це ВАТ "Зелений гай" (м. Вознесенськ), ПАТ "Коблево" (Березанський район), ТОВ "Сандора" (Жовтневий район), СВК "Лиманський" (Очаківський район), ДП "Радгосп "Виноградна долина" та ПАТ "Березанський" (Березанський район) [4].

Інвестиційний потенціал виноградарського підкомплексу — це базова фундаментальна основа розвитку виноградарства, яка включає в себе вкладення в ресурси та інфраструктуру, які в подальшому будуть використані, майнових та інтелектуальних цінностей з метою збільшення обсягів виробництва, підвищення якості продукції та одержання прибутку.

Завдяки методу стандартизації показників, який був запропонований Йозефом Крамером [3], потім був використаний у працях В.Є. Швеця [3], ми дослідили інвестиційну привабливість у вирощуванні винограду в районах Миколаївської області. Основним завданням цього методу є доведення різнорідних показників до порівняльності, що є базою їх подальших досліджень. Якщо показники після стандартизації підсумувати, провести ранжування і поділити на класи, тоді така процедура дасть змогу виявити наявність (чи відсутність) великої різниці в досліджуваних явищах та потребу в застосуванні інших методів виміру наявних відмінностей і їх причинно-наслідкових зв'язків. Результатом стандартизації показників може бути відповідь на питання, який із досліджуваних об'єктів має найвищі параметри досліджуваного явища, а який із них знаходиться аж у кінці проведеного ранжованого ряду.

До методу стандартизації показників увійдуть такі формули:

$$Xi1 = Xi / S, \text{ для } i = 1, \dots, n$$

$$Xi1 = Xi2 / S, \text{ для } i = 1, \dots, n$$

$$(1), \quad Xi1 = (Xi - i) / S, \text{ для } i = 1, \dots, n,$$

де $Xi1$ — стандартизована i -това реалізація змінної; S — стандартне відхилення змінної; n — кількість досліджуваних об'єктів.

При цьому стандартизоване відхилення змінної визначається за формулою [4]:

$$S = \sqrt{\frac{(Xi - \bar{Xi})^2}{n}} \quad (2).$$

Дослідження інвестиційної привабливості районів Миколаївської області у вирощуванні винограду проводили на основі формальних даних Головного управління статистики в 2010 р. За основу взято наступні показники: валовий збір винограду, тис т; ціна реалізації винограду сільськогосподарськими підприємствами, грн/т; площа виноградників, тис га; урожайність винограду, ц з 1 га; обсяги реалізації, тис т [4].

Відповідно до методики, всі показники нашого дослідження ми звели до середнього значення і результати занесли до табл. 1, отримавши рейтинг Миколаївської області за рівнем інвестиційної привабливості вирощування винограду в розрізі південних областей України.

У ході дослідження було визначено, що до зони стратегічної інвестиційної привабливості ввійшла Одеська область (89 балів). Середня інвестиційна

привабливість притаманна більшості підприємств виноградарського комплексу Херсонської області (51 бал). Миколаївська область має лише 42 бали, що дало підставу для віднесення її до зони низької інвестиційної привабливості. Причиною цього явища є те, що хоча Миколаївщина є однією з шести областей України, які природа наділила можливістю вирощувати виноград, проте наявний виробничий потенціал області використовується недостатньо ефективно (у силу цілого ряду причин об'єктивного і суб'єктивного характеру).

Задля виходу із кризового становища в області слід провести ряд наступних заходів, зокрема: вивчати досвід ведення господарства у вказаних вище областях та у передових підприємств країни; більше уваги необхідно звертати на застосування маркетингових інструментів (це дасть можливість вийти на конкурентні ринки, скоротити витрати, отримати більші прибутки, розширити і зміцнити свій виробничий потенціал); приділити більшу увагу раціональному розміщенню і поглибленню спеціалізації виробництва, підвищенню рівня забезпеченості підприємств матеріально-технічними ресурсами і робочою силою та ефективністю їх використання.

ВИСНОВКИ

Як бачимо, перелік основних проблем, які потребують вирішення, великий. Маємо надію, що за умов певного реформування механізму надання як державної підтримки, так і підтримки з боку іноземних організацій та підприємств Україна матиме достатні можливості для захисту вітчизняного агропромислового комплексу та конкретно підприємств виноградарсько-виноробного підкомплексу.

Необхідність проведення реформ у виноробній галузі Миколаївської області потребує якнайшвидшого вирішення. Їх мета полягає у модернізації винного сектора, розробці нової маркетингової стратегії просування національних вин європейської якості на світовому ринку. Ці заходи потребують значних капітальних вкладень, отримання яких, у першу чергу, залежить від привабливості інвестиційного клімату підкомплексу.

На нашу думку, інвестиційний потенціал виноградарського підкомплексу — це базова фундаментальна основа розвитку виноградарства Миколаївської області, яка включає в себе вкладення в ресурси та інфраструктуру, які в подальшому будуть використані, майнових та інтелектуальних цінностей з метою збільшення обсягів виробництва, підвищення якості продукції та одержання прибутку.

Література:

1. Мудрік О.Г. Дослідження сучасного стану та проблеми розвитку виноградарства в Україні / О.Г. Мудрік // Сучасні інформаційні технології та телекомунікаційні мережі: обл. наук.-теорет. конф. 2011: тези доп. — Одеса: ОНПУ, 2011. — С. 34.
2. Гаркуша О.М. Стратегія відновлення і високо-ефективного функціонування виноградарсько-виноробного підкомплексу АПК України в умовах ринкової економіки: автореф. дис. канд. екон. наук / О.М. Гаркуша; АН України; Миколаїв. держ. аграр. ун-т. — Миколаїв: 2002. — 12 с.
3. Швець В.Є. Метод стандартизації показників у аналізі інвестиційної привабливості регіонів / В.Є. Швець // Фінанси України. — 1998. — № 5. — С. 23—26.
4. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vsna/ekon/2010_6_1/hoysuk.pdf

Стаття надійшла до редакції 15.11.2012. р.